

Tautiriskien hallinta siipikarjatilalla

Tuottajana voi itse vaikuttaa eläintesi terveyteen ja vähentää riskiä tarttuvien eläintautien leviämisestä tilalle, tilan sisällä ja tilalta eteenpäin. Seuraavat ETT:n suosittelemat toimintatavat eivät maksa paljon, mutta voivat estää tilan talouden ja eläinten hyvinvoinnin kannalta haitallisten eläintautien leviämisen.

Ulkoisen tautisuojaus

1. Eläinliikenne

Keskity yhteen tuotantomuotoon, koska eri eläin- tai siipikarjalajit ja eri-ikäiset linnut samalla tilalla lisäävät tautiriskejä.

Huolehdi, että lastausalue on kovapohjainen ja puhdas, eikä jalkineiden, laatikoiden, vaunujen tms. kuljetusvälineiden mukana kulkeudu taudinaiheuttajia tuotantotiloihin. Kuljettajien käyntiä eläintiloissa tulee mahdollisuuksien mukaan välttää.

Siipikarjan hankinta kotimaasta

- Hanki siitosmunat, untuvikot ja nuorikot toimittajalta, jonka tuotantoketju on aktiivisesti mukana [terveydenseurannassa](#). Huolehdi, että saat tietoa untuvikkojen terveyteen vaikuttavista emojen terveydenseurantatuloksista, rokotuksista ja loistilanteesta (suolinkainen, kanapunkki)
  - Lihasiipikarjatuotannossa emotuotantoketjun kautta
  - Kananmunantuotannossa Siipikarjaliiton Kanava-palvelun kautta
  - Muulla vastaavalla todistuksella.
- Pyydä tietoa lähtöparven terveydentilasta ja varmista, että lähtötila noudattaa siipikarjan salmonellavalvontaohjelmaa ja että lähtöparvi on tutkittu negatiivisin tuloksien (nuorikot sekä untuvikkoina että ennen siirtoa munittamoon).
- Jos ostat tuontilintuja tai muita lintuja/siitosmunia tilalta, jolla on tuontisiipikarjaa, varmista, että tuonti on tapahtunut lainsäädännön vaatimusten mukaisesti ja ETT:n ohjeita noudattaen.

Eläinaineksen hankinta ulkomailta

- Siipikarjan tuonti ei kuulu tilatason rutiinitoimiin, vaan se tulee keskittää jalostusaineksen ammattimaisiin tuonteihin. Tuonnissa on noudatettava lainsäädännön vaatimuksia ja elinkeinon yhdessä sopimia ETT ry:n lisäohjeita karanteeni- ja tutkimustoiminteen tautiriskien hallitsemiseksi.
- Varmista, että tarttuvien tautien varalta tarpeelliset karanteenijärjestelyt, tutkimukset ja muut toimenpiteet tehdään tuonnin yhteydessä, jolloin mahdolliset tartunnat eivät pääse leviämään tuontilintujen mukana tilallesi, lähialueelle tai tuotantoketjuun. Vastuu on tuojan!

Munien, untuvikkojen, tai teuraslintujen nouto

- Huolehdi munia tai lintuja noudettaessa, ettei kuljettajan tai lastaajien mahdollisuuksien mukaan tarvitse lainkaan käydä munahuoneessa, -varastossa tai eläintiloissa. Jos tämä ei ole mahdollista, tarjoa heille asianmukaiset suojavaatteet ja -jalkineet tai varmista, että heidän mahdollisesti käyttämänsä omat suojavarusteet ovat täysin puhtaat. Tarjoa käsien ja saappaiden pesu- ja desinfiointimahdollisuus.
- Varmista, että kuljetuskalusto on asiallisesti puhdistettu sekä lintujen ja munien kuljetuslaatikot ja kennot ovat ehjiä ja puhtaita (kertakäyttöisiä tai pestäviä).
- Varmista kovapohjainen kuljetusreitti ja pidä se puhtaana. Mikäli lastausoven edessä on kiinteä lastauspaikka, desinfioi se ennen lintujen siirtoa.
- Järjestä kulutusmunien suoramyynni siten, etteivät asiakkaat pääse munahuoneeseen tai -varastoon (erillinen myyntitila tai eteinen ennen ensimmäistä tautisulkua).

2. Rehut ja kuivikkeet

- Ruokajätteen syöttäminen elintarviketuotantoeläimille on kiellettyä.
- Huolehdi rehuja hankkiessasi, että ne on valmistettu tai tuotu ETT:n positiivilistalla olevien yritysten toimesta. Nämä yritykset ovat toiminnassaan sitoutuneet lainsäädännön määräyksiä tiukempaan vapaaehtoiseen salmonellariskinhallintaan.
- Hanki ostovilja sopimustoimijoilta ja varmista, että vilja on varastoitu haittaeläimiltä ja kosteudelta suojattuna.
- Jos tuot itse maahan rehua, varmista, että tuontierä tutkitaan Suomessa salmonellan varalta ennen käyttöönottoa (säilytä tutkimustodistus).
- Huolehdi, ettei eläinten ulosteita pääse tilalla rehuun tai juomaveteen. Varastoi rehut ja vilja vain suljetuissa siiloissa ja pidä siilojen alusta ja ympäristö puhtaana siten, ettei luonnonvaraisille linnuille tai jyrsijöille ole rehua tarjolla. Merkitse rehuvarastot.
- Varastoi myös kuivikkeet sisätiloissa suojassa linnuilta, jyrsijöiltä ja kosteudelta.
- Puhdista rehulinja jokaisella erätauolla pesemällä se likaa irrottavalla pesuaineella ja desinfioimalla.

3. Henkilö- ja ajoneuvoliikenne

Henkilöliikenne

- Päästä tuotantotiloihin vain välttämättömät kävijät. Pidä kävijäkirjanpitoa ja edellytä ETT:n tilakäyntiohjeiden noudattamista.
- Kaikkien tuotantotiloissa kävijöiden tulee käyttää [kaksinkertaista tautisulkua](#). Huolehdi, että likainen ja puhdas puoli on tautisuluissa erotettu niin selvästi, etteivät eri alueilla käytettävät jalkineet kosketa toisiaan.
- Tarjoa kävijöille asiallinen suojavaatetus ja -jalkineet (puhtaat tai kertakäyttöiset) tai varmista, että heidän mahdollisesti käyttämänsä omat suojarusteet ovat täysin puhtaat. Järjestä mahdollisuus käsien, jalkineiden ja työvälineiden pesuun ja desinfiointiin.

Ajoneuvoliikenne

- Kaikki tilan ulkopuolelta tulevat kulkuneuvot, myös rehu- ja muna-auto, muodostavat riskin eläintautien siirtymisestä tilalle. Järjestä tilakeskuksen ja sen lähialueen kulkureitit siten, etteivät esim. rehun- ja lannankuljetusreitit risteä.
- Säännöllisesti tilalta toiselle liikkuvien ajoneuvojen, kuten rehu-, muna-, raato-, öljy- ja jäteauton tms. kulkureitti on pyrittävä järjestämään siten, ettei se kulje huoltotilojen sisäänkäynnin editse. Sijoita jäteastia ja raatojen noutopaikka mahdollisimman etäälle tuotanto- ja huoltotiloista, mielellään yleisen tien varteen.
- Edellytä urakoitsijoilta, että työkoneet on puhdistettu ja tarvittaessa desinfioitu ennen tilalle tuloa. Tarjoa mahdollisuus koneiden pesuun ja desinfiointiin ennen tilalta poistumista, jolloin pesupaikan tulee sijaita etäällä eläintiloista. Sopikaa yhteiskäytössä olevien koneiden pesukäytännöistä.

4. Ulkomaan kontaktit

Ulkomaan matkat

- Pukeudu kertakäyttöisiin tai tilan suojavaatteisiin ja -jalkineisiin, jos vieraillet ulkomaan matkoilla eläintiloilla.
- Älä mene kotimaassa eläintiloihin ennen kuin viimeisestä eläinkontaktista ulkomailla on kulunut vähintään 48 tuntia. Sauno kotiin palattuasi, pese matkalla käytetyt vaatteet ja desinfioi kengät. Älä tuo eläinperäisiä tuotteita tuliaisiksi ulkomailta.
- Jos olet saanut matkallasi ripulin, varmistu ennen kuin menet eläintiloihin, ettet ole salmonellatartunnan kantaja.
- Vierailuja siipikarjatilaille alueilla, joissa esiintyy helposti leviäviä eläintauteja, ei suositella.

Ulkomaiset vierailijat ja työntekijät

- Myös tilallasi käyviä ulkomaisia vierailijoita koskevat yllä mainitut ohjeet. Erityistä varovaisuutta on noudatettava kävijöiden suhteen, jotka työskentelevät siipikarjan parissa alueille, joilla esiintyy helposti leviäviä eläintauteja.
- Ulkomaiset työntekijät eivät saa tuoda kotimaastaan eväitä tuotantotiloihin. Mikäli työntekijöillä on kotimaassaan eläinkontakteja, he voivat palata töihin aikaisintaan 48 tunnin kuluttua kontaktista.

5. Muut koti- ja haikkaeläimet

Muiden kotieläinten paikka ei ole tuotantotiloissa, eikä niitä tule päästää edes tautisulkuun asti. Mikäli sinulla on koiria, älä anna niille ulkomaisia puruluuta tai siankorvia salmonellariskin vuoksi. Jos tilallasi on myös muita tuotantoeläimiä, käytä siipikarjan tuotantotiloissa aina erillisiä suojavausteita ja työkaluja. Älä pidä samalla pitopaikalla eri lintulajeja.

Haikkaeläimet (jyrsijät, luonnonvaraiset linnut, kärpäset, kanapunkit ja kanalakuoriaiset) voivat toimia useiden taudinaiheuttajien levittäjinä. Niiden esiintymistä tulee jatkuvasti seurata ja ryhtyä torjuntatoimiin välittömästi niitä havaittaessa. Noudata [ETT:n ohjeita haikkaeläintorjuntaan](#). Estä jyrsijöiden ja lintujen pääsy tuotantorakennuksiin. Huolehdi jyrsijätorjunnasta aina tarvittaessa, erityisesti syysaikaan.

- Pidä tuotantorakennuksen seinustat vapaina kasvillisuudesta ja tavarasta ainakin kahden metrin etäisyydeltä.
- Tiivistä läpiviennit ja oviaukot yms. Suojaa tuloilma-aukot verkoin ja poistoilmahormit lintupiikein. Tarkkaile betonielementtien saumojen kuntoa ja paikkaa niitä tarvittaessa uudella massalla ja metallilistoilla.
- Älä ruoki luonnonvaraisia lintuja tuotantotilojen läheisyydessä.

Jos harrastat vesilinnustusta, huolehdi riistää käsiteltyäsi huolellisesta käsien pesusta ennen tuotantotiloihin menoa (eri vaattein ja jalkinein). Hävitä vesilintujen sisälmykset ja muut teurasjätteet niin, etteivät ne aiheuta tartuntavaaraa.

Sisäinen tautisuojaus

6. Tartuntariskin hallinta

- Huolehdi tuotanto-, huolto- ja ulkotilojen yleisestä siisteydestä ja hygieniasta.
- Pyri aina kertatäyttyisyyteen vähintään osastoittain. Ikärakenteeltaan yhtenäinen eläinainekes on vastustuskyvyltään vahvempi. Jos tilallasi on eri-ikäisiä lintuja, työjärjestyksen on aina syytä olla nuorimmista vanhimpiin tai eri hoitaja eri-ikäisillä parvilla.
- Tee [erätaukopesu ja -desinfiointi](#) aina huolellisesti erien välillä. Myös jatkuvatäyttyisessä yksikössä on pidettävä ajoittain tuotantotauko, jonka aikana tilat voidaan pestä ja desinfioida. Muista myös ruokinta- ja juomalaitteiden pesu ja desinfiointi joka erätauolla.
- Pidä eläintiheys kohtuullisena, koska se vähentää tartuntapainetta. Karsi huonokuntoiset linnut ajoissa.
- Kerää raadot mahdollisimman nopeasti pois hallista. Säilytä raadot asiallisesti suljetussa ja jäähdetyssä raatovarastossa (kontti, pakastearkku tms.) ja hävitä ne määräysten mukaisesti.
  - [raatokeräily](#)
  - [poltto hyväksytyssä laitteistossa](#)
  - [hautaminen](#) vain keräilyalueen ulkopuolella
  - [haaskakäyttö](#) ehtojen mukaan; ei kuitenkaan 3 km säteellä siipikarjatilasta.

7. Vastustuskyvyn lisääminen

- Tarjoa mahdollisuuksia lajille ominaiseen käyttäytymiseen sekä olosuhteet, joihin eläin pystyy helposti sopeutumaan.
- Tarkkaile parven käyttäytymistä, kehitä lintusilmääsi ja reagoi merkkeihin, jotka kertovat eläinten mahdollisesti kokemasta stressistä.
- Ruoki lintuja tuotantovaiheen mukaisesti ja huolehdi jatkuvasta ja riittävästä veden saannista. Tarkasta rehun- ja vedenjakelun toimivuus säännöllisesti ja testaa niihin liittyvien hälytysjärjestelmien toimivuus aina ennen uutta erää. Selvitä etukäteen juomaveden varajärjestelmä poikkeamatilanteen varalta.
- Varmista linnuille hyvä vastustuskyky huolellisesti toteutetun [rokotusohjelman](#) avulla.

8. Tautiseuranta

- Huolehdi, että tilallasi noudatetaan [salmonellavalvontaohjelmaa](#) ja että eläinlääkärin viralliset valvontakäynnit dokumentoidaan siipikarjan salmonellavalvontakäynnin tarkastuskertomusta käyttäen. Toimita (tai valtuuta eläinlääkäri toimittamaan) kopio koko tarkastuskertomuksesta munapakkaamollesi ja/tai teurastamollesi.
- Mikäli tilasi kuuluu siipikarjan [terveydenseurantaan](#), huolehdi, että näytteitä otetaan tutkittavaksi säännöllisesti.
- Epäilyttävien oireiden esiintyessä ota aina yhteyttä eläinlääkäriin. Lähetä karsittuja ja/tai kuolleita lintuja tai muita näytteitä eläinlääkärin ohjeen mukaisesti tutkittavaksi Ruokavirastoon.
- Huolehdi, että sairauksista ja hoidoista pidetään tarkkaa kirjanpitoa. Lääkityskirjanpito on säilytettävä 5 vuoden ajan myös parvista, jotka eivät enää ole tilalla.
- Muista, että jokaisen siipikarjan pitopaikan haltijan on rekisteröitävä pitopaikkansa sähköisessä [Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterissä](#) tai oman kunnan [maaseutuelinkeinoveranomiselle](#).

9. Terveysthuolto

- Kehitä tilasi toimintaa terveydenhuollon kautta. Tee eläinlääkärin kanssa terveydenhuoltosopimus ja sovi säännöllisistä terveydenhuoltokäynneistä, joiden pohjalta saat terveydenhuoltokäyntiraportin ja -suunnitelman.
- Siipikarjatiljoilla, joille luovutetaan rokotteita, eläinlääkärin on käytävä tarkastamassa eläinten terveydentila säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa. Eläinlääkäri laatii tilalle terveydenhuoltosuunnitelman ja suunnitelman immunologisten ja muiden eläinlääkevalmisteiden käytöstä.
- Varmista, että tuotantosi täyttää [siipikarjaterveydenhuollon kansalliset tavoitteet](#).

10. Asenne, motivaatio ja yhteistyö

Tautien torjunta ei välttämättä vaadi suuria investointeja. Verkostoidu ja jaa toimivia ratkaisuja muiden tuottajien kanssa. Arvioi tilasi tautisuojaus kriteerit eläinlääkärin tai neuvojan kanssa esim. Biocheck-arvioinnin avulla. Hyödynnä terveydenhuoltoeläinlääkärin ja tuotantoketjun osaamista, jotta tilalle löydetään hyvät toimintatavat. Oikeanlaiset päivittäiset rutiinit ja jatkuva valppaus parantavat merkittävästi tilasi suojautumista tarttuvilta taudeilta. Kehitä ammattitaitoasi jatkuvasti osallistumalla koulutuksiin ja varmista, että jokaisella lintujen hoitoon osallistuvalla henkilöllä on riittävä osaaminen.

Lisäohjeita ja lomakkeita: www.ett.fi ja www.ruokavirasto.fi